

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Grzegorz Tyrka (spr.)
Sędziowie:	Teresa Kalinka del. Anna Capik-Pater
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2019r. w Gliwicach

sprawy z powództwa A. M. (M.)

przeciwko Spółce (...) Spółce Akcyjnej w B.

o świadczenie rekompensacyjne z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 26 lipca 2018 r. **sygn. akt** IV P 288/18

1) zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że powództwo oddala;

2) odstępuje od obciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

(-) sędzia del. Anna Capik-Pater (-) sędzia Grzegorz Tyrka (spr.) (-) sędzia Teresa Kalinka

VIII Pa 169/18

UZASADNIENIE

Powód A. M. wniósł pozew przeciwko pozwanej Spółce (...) S.A. w B., domagając się zasądzenia rekompensaty za utratę prawa do bezpłatnego węgla w wysokości 10 000 zł. Na uzasadnienie powód podał, że był pracownikiem KWK (...) w Z. i w 1982 roku przeszedł na emeryturę. W trakcie pobierania emerytury górniczej otrzymywał od byłego pracodawcy deputat węglowy w naturze. W 2011 roku zachorował i nie był w stanie odbierać ich osobiście.

Pozwana Spółka (...) S.A. w B. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na swoją rzecz od powoda zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwana podała, że ciężar wykazania uprawnień do

rekompensaty i przedłożenia stosownych dokumentów spoczywał na powodzie. Powód nie wykazał, że w świetle ustawy z 2017 roku ma prawo do rekompensaty.

Wyrokiem z dnia 26 lipca 2018 roku Sąd Rejonowy w pkt 1 uwzględnił powództwo w całości, w pkt 2 orzekł o kosztach sądowych.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód był pracownikiem KWK (...) w Z. w okresie od 30 czerwca 1956r. do 21 maja 1985r., a następnie przeszedł na rentę. Powód pracował jako ładowacz, a następnie elektryk. Powód był uprawniony do deputatu węglowego na gruncie UZP dla (...) Węglowego z 1980r. Do 2011r. powód przyjeżdżał z miejsca swoje zamieszkania tj. R. po odbiór talonów węglowych. Później z uwagi na swój stan zdrowia nie mógł stawić się w Z.. Obecnie powód pobiera emeryturę.

Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie powoda zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy podał, że prawo do rekompensaty zostało wprowadzone ustawą z dnia 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 roku, poz.1971) – zwaną dalej ustawą. Zgodnie z art. 2 pkt. 1 lit. a ustawy osobą uprawnioną do otrzymania świadczenia rekompensacyjnego jest emeryt i rencista mających ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, zwanej dalej „rentą”, i pobierających to świadczenie, uprawnionych w trakcie pobierania świadczenia z tytułu emerytury lub renty do bezpłatnego węgla na podstawie postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Sąd Rejonowy podniósł, że prawo do rekompensaty przysługuje emerytom, którzy w trakcie pobierania emerytury byli uprawnieni do otrzymywania bezpłatnego węgla. Okoliczność, że powód pobierał faktycznie węgiel w naturze do 2011r. nie oznacza, że utracił do niego prawo po tej dacie. Sytuacja, w jakiej znalazł się powód, nie pozwalała mu odbierać talonów na węgiel. Powód nadal miał uprawnienie do deputatu za lata 2012-2014 i utracił je na skutek wypowiedzenia porozumienia przez (...) S.A. w K. (poprzedniczki prawnej pozwanej), a regulującego prawo emerytów i rencistów do bezpłatnego węgla.

Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że pozwana dysponowała pełną dokumentacją dotyczącą zatrudnienia powoda, a nadto do 2011r. wypłacała powodowi deputat węglowy. Oznacza to, że nazwisko powoda figurowało w rejestrze danych.

Sąd Rejonowy zauważył, że ustawa z 2017r. do otrzymania rekompensaty nie wymagała faktycznego pobierania deputatu, ale wyłącznie posiadania uprawnienia do jego otrzymania.

Sąd Rejonowy orzekł na mocy ustawy oraz art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Pozwana wniosła apelację, domagając się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa, ewentualnie uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, w obu przypadkach z uwzględnieniem kosztów postępowania przed Sądami I i II instancji według norm przepisanych.

Pozwana zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi naruszenie przepisów prawa, a to:

1. art. 233 k.p.c. poprzez brak wszechstronnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz dokonanie dowolnej, zamiast swobodnej oceny dowodów, a w szczególności polegającej na przyjęciu, że powód udowodnił, iż jako emeryt faktycznie pobierający emeryturę posiadał prawo do deputatu węglowego z przedsiębiorstwa górniczego w rozumieniu ustawy pomimo, że okoliczność posiadania przez powoda prawa do emerytury oraz faktycznego pobierania tego świadczenia nie wynikała z jakiegokolwiek dowodu przeprowadzonego w sprawie, a jedynie z gołosłownych twierdzeń powoda,

2. art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 roku, poz. 1971) poprzez uznanie powoda za osobę uprawnioną do rekompensaty w rozumieniu w/w przepisu w sytuacji, w której powód nie udowodnił spełnienia przez niego przesłanki posiadania prawa do deputatu węglowego z przedsiębiorstwa górniczego w rozumieniu w/w ustawy w trakcie pobierania emerytury lub renty, a więc nie wykazał, że jest osobą uprawnioną w rozumieniu w/w przepisu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja pozwanej zasługuje na uwzględnienie.

Należy podkreślić, co mocno zaakcentował Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów (zasadzie prawnej, z dnia 23 marca 1999 roku, w sprawie III CZP 59/98), że ustalenia sądu pierwszej instancji nie są dla sądu drugiej instancji wiążące, zatem obowiązek dokonywania ustaleń istnieje niezależnie od tego, czy wnoszący apelację podniósł zarzut dokonania wadliwych ustaleń faktycznych lub ich braku. Dokonanie przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych umożliwia temu sądowi, stając się zarazem jego obowiązkiem, ustalenie podstawy prawnej wyroku, a więc dobór właściwego przepisu prawa materialnego, jego wykładnię oraz podjęcie aktu subsumcji. Innymi słowy, sąd II instancji, bez względu na stanowisko stron oraz zakres zarzutów, powinien zastosować właściwe przepisy prawa materialnego, a więc także usunąć ewentualne błędy prawne sądu pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały one wytknięte w apelacji. Jest jasne, że nienaprawienie tych błędów byłoby równoznaczne ze świadomym ich powieleniem w postępowaniu rozpoznawczym na wyższym szczeblu instancji, czego – zważywszy na istotę wymiaru sprawiedliwości i cele postępowania odwoławczego – nie można zaaprobować.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. a) ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 roku, poz. 1971) – zwanej dalej ustawą – osobą uprawnioną do rekompensaty jest:

- a) emeryt (rencista) mający ustalone prawo do emerytury (renty z tytułu niezdolności do pracy), i pobierający to świadczenie,
- b) emeryt (rencista) uprawniony w trakcie pobierania emerytury (renty) do bezpłatnego węgla na podstawie układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym,
- c) emeryt (rencista), który został pozbawiony prawa do bezpłatnego węgla, bowiem układy zbiorowe pracy, porozumienia lub inne regulacje utraciły moc przed dniem 24 października 2017 roku (dzień następujący po dniu wejścia w życie ustawy), na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Bezsporna jest okoliczność, że powód miła ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, którą pobierał od 1982 roku. Następnie powód nabył prawo do emerytury górniczej. Nadto, (...) Spółka Akcyjna w K. odstąpiła od realizacji prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób (załącznik nr 14 do porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku) ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2014 roku.

Na zarządzenie przewodniczącego, pozwana podała, że nazwisko powoda nie figuruje w rejestrze osób, które pobierały deputat węglowy w naturze lub w ekwiwalencie pieniężnym.

Istota sporu sprowadzała się do ustalenia, czy powód, będąc emerytem, posiadał prawo do bezpłatnego węgla (tzw. deputatu węglowego) na podstawie układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących u pozwanej, które utraciły moc przed dniem 24 października 2017 roku, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Zgodnie § 3 ust. 4 załącznika Nr 14 wprowadzonego aneksem Nr (...) z dnia 7 lutego 2012 roku do porozumienia zawartego w dniu 20 grudnia 2004 roku pomiędzy zarządem (...) SA, a organizacjami związków zawodowych bezpłatny węgiel w wymiarze wynikającym z nabytego uprawnienia przysługuje byłym pracownikom, którzy do dnia

wejścia w życie niniejszego załącznika korzystali z uprawnienia do bezpłatnego węgla przysługującego zgodnie z przepisami prawa obowiązującymi przed dniem wejścia w życie niniejszego załącznika. § 3 ust. 4 w/w regulacji wszedł w życie dnia 7 lutego 2012 roku.

Powód do dnia wejścia w życie załącznika Nr 14 nie korzystał z uprawnienia do bezpłatnego węgla. Rację ma pozwana, że to na powodzie ciążył obowiązek wykazania, że korzystał z prawa do bezpłatnego węgla (art. 6 k.c. w zw. z art. 300 k.p.). Samo twierdzenie powoda nie jest wystarczające. Pozwana podała, że brak jest dokumentacji, na podstawie której można przyjąć, że powód korzystał z deputatu węglowego. Rację ma pozwana, że doszło do naruszenia art. 233 k.p.c. Zatem powód na gruncie załącznika Nr 14 nie posiadał prawa do bezpłatnego węgla. Należy dodać, że załącznik Nr 14 zastąpił dotychczasowe regulacje prawne, na podstawie których (...) SA w K. (poprzedniczka prawna pozwanej) realizowała prawo do bezpłatnego węgla.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że nie zostały spełnione łącznie wszystkie przesłanki nabycia rekompensaty, o których stanowi art. 2 ust. 1) lit. a) ustawy. Powód nie wykazał, że posiadał uprawnienia do bezpłatnego węgla na podstawie regulacji (np. układu zbiorowego pracy, porozumienia, innej regulacji), która utraciła moc na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Skoro powód nie spełnia przesłanek, o których stanowi art. 2 ust. 1 lit. a) ustawy, to na mocy art. 386 § 1 k.p.c. należało zmienić zaskarżony wyrok w całości i oddalić powództwo.

Na mocy art. 102 k.p.c. Sąd Okręgowy odstąpił od obciążenia powoda kosztami postępowania przed Sądami I i II instancji, mając na uwadze sytuację osobistą i materialną powoda, który był subiektywnie przekonany o zasadności swojego roszczenia. Powód ukończył 83 lata, jest osobą schorowaną, która świadczenie emerytalne przeznacza na bieżące utrzymanie i koszty leczenia. Obciążenie powoda kosztami postępowania naruszyłoby zasadę sprawiedliwości społecznej.

(-) SSR del. Anna Capik-Pater (-) SSO Grzegorz Tyrka (spr.) (-) SSO Teresa Kalinka

Sędzia Przewodniczący Sędzia